Влада – Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 194 (1194) ♦ П'ятниця, 13 жовтня 1995 року ♦ Ціна договірна

Олександр МОРОЗ: СПОДІВАЄМОСЯ ЧЕРЕЗ РІК СХВАЛИТИ І РЕЗУЛЬТАТИ

Парламентська хроніка

Плани на майбутнє

Денне і вечірнє засідання 11 жовтня

Голова Верховної Ради Олександр Мороз, після схвалення в основному урядової Програми, побажав Кабінету міністрів, щоб через рік депутати мали всі підстави схвалити і самі результати виконання Програми.

(Закінчення на 2-й стор.).

Заключне слово Голови Верховної Ради України Олександра МОРОЗА при обговоренні Програми уряду

Шановні колеги, насамперед хочу подякувати Євгену Кириловичу, всім учасникам обговорення за проявлене бажання спільної роботи, за конструктивні пропозиції до Програми діяльності Кабінету Міністрів. І попри всі колізії можна відзначити, що ділова співпраця виконавчої і законодавчої влади набуває конкретніших контурів, свідченням чого є сьогоднішнє обговорення.

Я з самого початку хотів би сказати, що тривалий час через певні засоби масової інформації проводиться думка про те, що в Верховній Раді нема компетентних спеціалістів, які можуть зробити оцінку Програмі, діям уряду тощо.

М'яко кажучи, це не так. І сьогодні ми бачили, що на виступ записалося 15 колишніх і теперішніх членів Кабінету Міністрів, депутатів. 7 виступило, з них кілька віце-прем'єрів. Тобто ці люди можуть як належить проаналізувати Програму. Я вже не кажу про всіх інших депутатів.

(Закінчення на 2-й стор.).

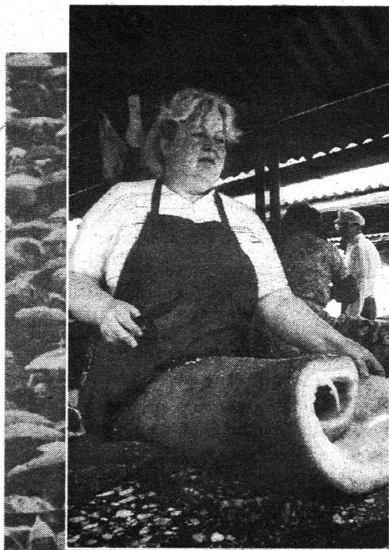

У нас багата Програма.

Проте багатими і щасливими станемо не відразу

Вадим ГЕТЬМАН, народний депутат України, голова правління Української міжбанківської валютної біржі:

— На противагу багатьом опонентам урядової Програми, вона справляє на мене позитивне враження. Бо це перша Програма, яка не відкидає, а, навпаки, враховує монетарні чинники. Імпонує, звісно, й реалізм — вона не обіцяє, як попередні програми, манни небесної. Зростання обсягів промислової і сільськогосподарської продукції наступного року прогнозується на кілька десятих відсотка, що, зрештою, відповідає нинішнім реаліям.

Леонід КРАВЧУК, екс-президент України, народний депутат:

— Як її не оцінюй, але на сьогодні одержати деталізовану Програму неможливо. Ця базується на реальних засадах, а вони, на жаль, кепські. Якщо я маю тисячу цеглин, я споруджую курник. Якщо 30 тисяч —будинок. Мені імпонує в доповіді прем'єра відвертість. Він говорив, що треба жити згідно з реальними економічними здобутками. Зводити кришталеві замки, щоб задовольнити депутатів і напустити туману в очі, не варто.

Сергій СКОПЕНКО, вантажник овочевого магазину (з вищою освітою):

— Мені дуже соромно, але про Програму уряду я нічого не думаю. На грунті неправильного харчування мене обсіла алергія, і, перепрошую, сверблячка заважає виявити свій інтелект. Але, якщо чесно, особисто Марчук у мене викликає довір'я: може, тому, що він останній на лаві запасних, про яку говорив Президент. Далі сподіватися ні на кого.

Іван СІРЧАНИЙ, пенсіонер, колишній співробітник КДБ:

— Я слухав виступ Марчука по телевізору до другої ночі, а потім цілу ніч не спав... Хіба це Програма? Взагалі я не маю наміру обговорювати своє ставлення до стратегії нового уряду. Нам не варто чекати на щось світле в майбутньому...

ВІЗИТ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ УГОРЩИНИ

В Україну з дводенним офіційним візитом прибула делегація Державних Зборів Угорської Республіки на чолі з Головою Зборів Золтаном Галом.

Програмою візиту заплановані зустрічі делегації з Президентом України Леонідом Кучмою, Головою Верховної Ради Олександром Морозом. Передбачаються також переговори у Кабінеті Міністрів і Міністерстві закордонних справ України. 13 жовтня Голова Державних Зборів Угорської Республіки виступить на пленарному засіданні сесії Верховної Ради України.

Парламентська хроніка

Плани на майбутнє

(Початок на 1-й стор.).

Лише сотня із депутатів, які зареєструвалися зранку, не віддала голоси за те, щоб ухвалити цей етапний документ у цілому. «За» проголосувало 234 депутати. І це при тому, що 150 наполягали на заслуховуванні протягом 20 хвилин (подвійний регламент) альтернативної програми, яку представляла один з лідерів Соціалістичної фракції в парламенті депутат Наталя Вітренко у вигляді окремої думки. Якщо Прем'єр-міністр Євген Марчук, котрий зазначав, що уряд не має права давати широкомовні аванси, намітив рубежі для свого курсу досить скромні: скажімо, в 96-у році він пообіцяв створити такі умови, що працездатний люд матиме змогу нормально працювати і нормально заробляти, — то Наталя Вітренко та група її товаришів взяла на себе сміливість пообіцяти, що «населення відчує поліпшення становища через два місяці з початку реалізації програми», а прибутки підприємств зростуть удвічі, ціни знизяться у півтора раза, реальна зарплата підвищиться удвічі.

Олександр Мороз після таких запевнень чотири рази дякував Наталі Вітренко і без зволікань підкреслив, що обговорюється тільки Програма уряду.

Втім, не можна сказати, що Програма уряду пройшла «на ура». Безсумнівно, доза критики була велика, було багато хороших і різних пропозицій. Воно й правда — збоку якось видніше. Представники галузевих комісій, не знаходячи планів розвитку ввірених їм сфер, пропонували «надолужити згаяне». Так, зокрема, депутати В.Семиноженко, В.Ландик, В.Симоненко пропонували відправити Програму на доопрацювання і повернутися до її розгляду після врахування в ній висловлених ними вимог і зауважень.

Після скороченої на годину перерви виступив депутат В.Яворівський і відверто дивувався: що може не подобатися в цій програмі лівим? А резюме було таким: якщо ви проголосуєте проти, то тільки через сліпі ревнощі до того, що саме в цій програмі перехоплено ініціативу реального соціального захисту пенсіонерів, малоімущих і управління державним сектором. Академічно глибоким був виступ депутата І.Юхновського від групи «Державність», яка запропонувала схвалити в основному програму уряду, але за умови, що Кабінет міністрів прислухається до голосу депутатів, до їхніх пропозицій. Практично вісім груп і фракцій Верховної Ради висловили таку саму думку. З нею погодилися і Олександр Мороз, і Євген Марчук, який виступив із заключним словом. Такий же й зміст ухваленої за підсумками обговорення постанови.

Отже, 11 жовтня 94-го і 11 жовтня 95-го. Перша дата — виступ Президента Л.Кучми в парламенті з програмною промовою, друга — ухвалення Програми дій уряду, що втілює курс реформ та їх корекцію. Минуло чотири роки незалежності. Євген Марчук — четвертий прем'єр. А програму ми слухали шосту за ці роки. Долі попередниць і попередників відомі. Залишається сподіватися, що вистачить сил, мужності й терпіння. Адже завтра дива не буде.

Світлана ПИСАРЕНКО.

Межа малозабезпеченості — 4 мільйони 800 тисяч карбованців

Ранкове засідання 12 жовтня

Як відлуння останніх подій у Верховній Раді прозвучали заяви фракції Народного Руху України та Республіканської партії, в яких вони засудили намір кількох десятків народних депутатів створити і зареєструвати групу «Союз».

Продовжуючи обговорення нового закону України про вибори народних депутатів, з викладенням основних засад альтернативного законопроекту, виступив його автор Сергій Михайленко. Він підтримав основні позиції головного доповідача з цього питання Олександра Лавриновича і роз'яснив, у чому суть альтернативних пропозицій. Основна ідея цього документа — орієнтуватися не тільки на конкретний виборчий округ, а й на область у цілому. Так, наприклад, він запропонував при збиранні підписів під час висунення кандидата не тільки значно збільшити їх кількість, а й вийти при цьому за межі округу. Деякі сумнівні бізнесмени, як сказав він, що рвуться і до політичної влади, можуть легко купити ці підписи в окремому районі.

Цікавою була й інша думка народного депутата — про те, що необхідно за кілька днів до виборів опублікувати в пресі суму виборчого фонду кандидата, щоб люди бачили, хто є хто і чи законним методом він іде до виборів.

Як завжди, гостро проходило обговорення питання про визначення межі малозабезпеченості населення.

Після бурхливих дебатів ця межа була встановлена у сумі 4 млн. 800 тис. карбованців. Начебто це й помітні гроші, говорили депутати, але це тільки половина тих коштів, які реально витрачає людина за місяць, щоб хоч якось проіснувати.

Вадим Гетьман зауважив, що кошти для цих доплат потрібно брати тільки з внутрішніх асигнувань, а не за рахунок випуску нової маси грошей, що невідворотно потягне за собою новий виток інфляції і, як наслідок, новий стрибок цін.

Далі депутати приступили до обговорення проекту закону України про внесення змін і доповнень до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів щодо відповідальності за ухилення від сплати податків.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Заключне слово Голови Верховної Ради України Олександра МОРОЗА при обговоренні Програми уряду

(Початок на 1-й стор.).

Обговорення засвідчило, що ситуація вимагає правдивої, реалістичної оцінки Програми, пропозицій та рішень, за які ми несемо спільну відповідальність, і тому не маємо права видавати бажане за дійсне. Отже, треба відверто сказати людям, що у нас є, до чого ми прагнемо і яким шляхом треба йти.

Переважна більшість виступаючих оцінювала представлену Програму вимогливо й критично, вважаю такий підхід правильним і закономірним, бо саме недостатньо критичний підхід і відсутність глибокого аналізу були однією з причин того, що жодна з попередніх восьми програм уряду не була виконана. Це визнав у своїй доповіді і Прем'єр-міністр.

Головні підсумки обговорення, з моєї точки зору, полягають у таких нюансах: у кожному виступі піднімалися нерозв'язані проблеми галузі, регіону, суспільства, функції держави. Чи знайшли вони відображення в програмі уряду? Ні, не знайшли. А з іншого боку, могли вони бути відображені повністю в програмі? Теж — ні.

Ми підходимо сьогодні до юридичної оцінки нашої дії і оцінки самої Програми. Її структура, а також значна кількість положень не повністю узгоджується з структурою і положенням доповіді Президента України «Шляхом радикальних економічних реформ». Це так. Але в преамбулі програми йде чітке посилання на доповідь, на інші доповіді, в тому числі на річну доповідь Президента України, де вже говориться про серйозну корекцію реформ. І нам треба співставити напрями і корекцію. На жаль, це не зроблено в Програмі. Нам же потрібно зважати на те, адже ми схвалили ту доповідь Президента.

Існують суттєві розбіжності між положеннями жовтневої минулого року та, повторюю, квітневої доповідей Президента, покладених в основу Програми уряду, кількісними значеннями між основними макроекономічними показниками, визначеними в цих документах і в Програмі діяльності Кабінету Міністрів. У зв'язку з цією неузгодженістю, а також із тим, що у минулорічній доповіді Президента сказано, що саме цим документом визначається стратегія і курс економічних реформ, яким мають бути підпорядковані дії всіх структур виконавчої влади, виникає питання щодо правових наслідків, правового навантаження обговорюваної Програми уряду.

Я підводжу до того, що частина депутатів висловлювала цілком конкретні і часом протилежні пропозиції, в тому числі стосовно курсу реформ, яким має рухатися держава, її економіка.

Мав рацію депутат Михайло Ратушний, котрий говорив про те, що його Програму реалізовуватиме не цей уряд і не ця Верховна Рада. Мабуть, правильно говорить і депутат Наталія Вітренко, що цей уряд не може іншу програму реалізовувати. Але сьогодні є цей уряд. І тому я хотів би, щоб він працював, нав'язувати йому іншу програму у нас немає ніяких підстав. Ми за нього не відповідаємо — відповідає за уряд Президент.

Оцінюючи Програму, давайте вийдемо на політичний аспект цієї проблеми. Скажіть: ми довіряємо уряду? Так! Принаймні, ми погодилися на те, що Президент одноосібно формує уряд — це підтверджено в Конституційному договорі. Але уряд довіряє Верховній Раді чи ні? Чому раптом з'являється теза: якщо ми сьогодні не схвалимо Програму, то через тиждень буде пізно?.. У нас виходило так: бюджет треба затвердити за дві години. Доповідь Президента треба теж швидко схвалити (хоч Регламентом це не передбачено), бо інакше виникають якісь нові колізії між гілками влади. І таких прикладів можна навести чимало.

Адже ми не в політику граємося, ми політику творимо і тому треба довіряти один одному. Адже я повністю переконаний, що і в тих 28 сторінках, які на комп'ютері набрав депутат Терьохін, і в тих близько 70 сторінках, що є в програмі дій під керівництвом депутата Вітренко, і в тих 16 сторінках, які запропонували депутат Стоян., і в усіх 35 виступах депутатів звучать мудрі думки. Якщо їх врахувати, можливо, будуть якісь суттєві зміни в самій Програмі. Ми ж, що, не віримо один одному, ми не можемо дати змогу спеціалістам, про яких говорив Євген Кирилович, доопрацювати Програму? І схвалити її. Адже загальний курс залишиться той самий.

Програма діяльності Кабінету Міністрів розрахована на 1995-й і подальші роки. Давайте будемо відверті.

1995 рік втрачений. Для Верховної Ради, як і для уряду, важливо не втратити 1996 рік. Важливо, щоб ми мали конкретний план дій на наступний рік, який дав би контрольні цифри. Щоб ці контрольні цифри лягли в основу бюджету на наступний рік.

Ця думка прозвучала у виступах багатьох.

Це те, за що відповідатиме Верховна Рада, за що відповідатиме Президент, бо він подає бюджет, за що відповідатиме Кабінет Міністрів.

Я маю підстави говорити про конкретні напрями, про пріоритети розвитку. В мене є грунтовний аналіз, зроблений спеціалістами і з моєю участю. Про це переконливо сказали сьогодні виступаючі.

Я хотів би лише зупинитись на деяких нюансах розвитку економіки. Що ми хочемо мати в нашій державі? Сильну власну економіку, чи ми все-таки будемо поступово перетворювати нашу економіку в колоніальний придаток розвинутих держав? Якщо ми сьогодні не будемо працювати на пріоритетах, на кінцевих технологіях, якщо ми сьогодні будемо губити високі технології (в нас тільки в мікроелектроніці залишилось 10% використаного потенціалу), то ніколи не зробимо нашу економіку автономною, міцною.

І якщо структурна політика в економіці зводиться до розвитку сировинних галузей, енергозатратних галузей, то тоді не доводиться говорити про перспективу, про економічну незалежність, а отже і політичну незалежність. Хіба це не зрозуміло?

І чи розкриває цю проблему, дає підходи до уникнення такого розвитку подій Програма уряду? На жаль, не дає.

Є ще одне болюче для мене особисте питання. Хотів би порадитися з вами, як тут бути. Справа от у чому: після квітня місяця в пресі з'явилось порівняння щодо того, чого прагне Програма, або план дій Президента, і чого прагнуть інші політичні сили. І Президент послався на те, що у своїй передвиборній програмі ніде не говорив про продаж землі. Я проаналізував: справді, ніде Леонід Данилович цього не говорив. Чому тоді в цій Програмі є погано завуальований порядок перетворення землі в товар?

Паювання через сертифікацію — це закладене право на реалізацію принципу перетворення землі в товар. То тоді давайте говорити відверто. Я категорично проти цього. Вважаю, що це злочин перед Україною — там закладена занадто серйозна загроза для майбутнього.

Ми повинні враховувати, тим паче сьогодні, інтегруючись до Європи, що в Європі ринкова економіка формувалася на приватному праві. Але це сьогодні не відхиляє і не змінює тенденцію до концентрації виробництва і основних засобів у агропромисловому комплексі. Невже це не зрозуміло? І чому нам треба повернутися у XIX сторіччя, щоб потім прийти знову ж таки до того рівня інтеграції. Це свідчить про те, що дехто не враховує цю обставину.

Так ось, є три пропозиції. Рада фракцій обговорювала питання стосовно Програми, внесла свої пропозиції. Президія також обговорила. Внесено також конкретні пропозиції. Вони вам роздані. Йдеться про визначення невеликого терміну для доопрацювання Програми, розроблення конкретних планів дії. І потім подача її разом з бюджетом Верховній Раді для схвалення.

Правда, до перерви виступаючі підтримували саме таку постановку питання, а після перерви почали, в основному, схвалювати Програму і внесли іншу пропозицію. Ті, до речі, хто брав участь у засіданні Президії. Але то справа депутатів. Я ставитиму всі пропозиції на голосування.

Просив би також не робити сьогодні політичного шоу із голосування. Треба визначитись, чи в один бік голосувати, чи в інший, чи підтримувати відразу, чи підтримати через тиждень. Не треба ділити Верховну Раду: ось це — праведники, а це — неправедники. Ми вже не один раз так робили, а через день виявлялось, що подія відбувається за іншими критеріями. Сьогодні в залі 352 депутати, явка висока, об'єктивно більше ми навряд чи можемо зібрати. Тому ми можемо сьогодні прийняти правильне рішення. Я просив би всіх вас зосередитися.

Сподіваюсь, що ми працюватимемо відповідально. Зважаючи на багато нюансів, що прозвучали в залі, не слід використовувати голосування як спосіб для загострення політичної інтриги. Я хочу, щоб цей уряд, очолюваний Прем'єр-міністром Є.К.Марчуком, працював. Просив би підтримати в даному випадку можливість створення умов для роботи Кабінету Міністрів.

Дякую.

Постанова Верховної Ради України

Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Схвалити в основному Програму діяльності Кабінету Міністрів України.

2. Кабінету Міністрів України врахувати висловлені під час обговорення народними депутатами на сесії Верховної Ради України зауваження та пропозиції при реалізації Програми, визначивши одночасно з бюджетом конкретний план дій на 1996 рік.

Голова Верховної Ради України О. МОРОЗ.

м. Київ, 11 жовтня 1995 року.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Постанова від 26 вересня 1995 р. № 768 Київ

ПРО ЗАХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

З метою створення ринкового механізму фінансування міжсезонних потреб сільськогосподарських товаровиробників, встановлення цінового паритету між продукцією сільського господарства та інших галузей народного господарства Кабінет міністрів України **постановляє:**

1. На період до організації державного органу регулювання ринку сільськогосподарської продукції дозволити Міністерству сільського господарства і продовольства створити державний інтервенційний продовольчий фонд за рахунок бюджетних коштів, передбачених для формування державних продовольчих ресурсів.

Міністерству фінансів, Міністерству економіки та Міністерству сільського господарства і продовольства розробити в десятиденний термін порядок проведення продовольчих інтервенцій для використання отриманих від них коштів і ресурсів.

2. Установити, що:

формування зернових ресурсів для державних потреб у межах затверджених обсягів державного контракту на відповідний бюджетний рік здійснюється Міністерством сільського господарства і продовольства шляхом їх закупівлі на спотових і форвардних умовах на Українській аграрній біржі та інших аграрних біржах;

продаж державних продовольчих ресурсів, у тому числі з державного інтервенційного продовольчого фонду, може здійснюватися Міністерством сільського господарства і продовольства на спотових умовах на Українській аграрній біржі та інших аграрних біржах або на позабіржовому ринку за цінами, не нижчими від тих, що склалися на Українській аграрній біржі на день укладення угод;

(Закінчення на 6-й стор.).

Доповідь Прем'єр-міністра України Євгена МАРЧУКА

на сесії Верховної Ради 11 жовтня 1995 року

про Програму діяльності Кабінету Міністрів

Шановний Леоніде Даниловичу!

Шановний Олександре Олександровичу!

Шановні народні депутати!

Відповідно до Конституційного договору Кабінет Міністрів України вніс на розгляд Верховної Ради Програму своєї діяльності.

У цьому документі визначено економічний курс уряду на період його повноважень, а також шляхи, методи і засоби практичного втілення в життя положень доповіді Президента про радикальні реформи, проголошені у жовтні 1994 року.

Ми бачимо реальні можливості переломити стан справ у державі на краще і готові максимально їх використати, хоча робити це доводиться в екстремальних умовах. Криза, яку переживає наше суспільство, є надто затяжною, глибокою, і сподіватися на легке та просте її подолання було б наївною ілюзією.

Аналіз соціально-економічної ситуації в державі свідчить про її виняткову складність і суперечливість.

З одного боку, є підстави обережно констатувати певні зрушення на краще, пов'язані з початковим і найважчим етапом реформ.

Маю на увазі перш за все практичні кроки до формування ринкової економіки як функціонально цілісної системи і стратегічної мети курсу, що проводиться.

Набуває розвитку недержавний сектор економіки.

Створення розгалуженої структури приватизації надало їй більшого динамізму, сприяє впорядкуванню цього процесу.

Реформуються бюджетні відносини шляхом розмежування повноважень у цій сфері на центральному і місцевому рівнях; державний бюджет звільняється від невластивих йому функцій.

Прискорюються темпи зростання зовнішньоекономічного обороту; незважаючи на загальний спад виробництва, збільшуються обсяги експорту. Оптимізується структура зовнішньоекономічних зв'язків і міждержавних економічних відносин.

Вперше за час своєї незалежності Україна почала виконувати зовнішні платіжні зобов'язання, тобто ми поступово вчимося жити в межах наявних коштів і можливостей.

Уніфіковано валютний курс, розвивається валютний ринок.

Завершується становлення банківської системи і мережі фінансово-посередницьких структур.

Розроблені і вже реалізуються близько 60 загальнодержавних і галузевих цільових програм. Вони спрямовані на вирішення важливих народногосподарських завдань, це перш за все — енергозбереження, ракето-, літако- і суднобудування, виробництва вітчизняних електровозів, трамваїв, тролейбусів та автобусів.

У цілому можна сказати, що створено рамкову основу для досягнення стабілізації, причому це практично вперше досягнуто економічними засобами регулювання.

Однак позитивні тенденції поки що не вдалося закріпити і зробити незворотними. Більше того, на їх фоні продовжують зберігатися значні чинники економічної і соціальної нестабільності.

Те, що вдалося зробити, ще дуже мало позначилося на здоров'ї та самопочутті вітчизняної економіки і перш за все виробництва як основного її компонента. А в кінцевому підсумку — на умовах життя народу, його добробуті.

Реаліями сьогодення є триваючий, хоча й значно уповільнений спад виробництва, згортання ділової та інвестиційної активності, загострення становища у паливно-енергетичному комплексі, зростання від'ємного сальдо платіжного балансу, криміналізації економіки та сфери управління.

Ці та інші труднощі виникли не сьогодні і не вчора. Мені вже доводилося говорити про долю програм попередніх урядів, що так і залишилися на папері. Інакше й не могло бути без достатньої їх збалансованості з реальними джерелами фінансування. За таких умов будь-яка, навіть найкраща, програма стає набором директивних банальностей.

Мало сказати, що хворому — а в даному разі ним є наша економіка — необхідне лікування. Треба чітко визначити, які ліки і в якому поєднанні йому допоможуть, а також де і за що їх придбати.

Недостатня віддача заходів щодо ринкової перебудови економіки спричинена і тим, що увага здебільшого концентрувалася на окремих питаннях без належної синхронізації їх вирішення, врахування пріоритетності, взаємозв'язку, можливих наслідків і сукупного впливу на соціально-економічну ситуацію в цілому. І, крім того, ступеню готовності економіки до сприйняття тих чи інших новацій.

Так, лібералізація цін, хоч це був значною мірою вимушений крок, випереджала формування конкурентного середовища; біржове валютне регулювання запроваджувалося за відсутності відпрацьованого правового поля; зміни у податковій політиці не були підкріплені єдиною базою оподаткування, зборів та обов'язкових платежів і чіткими механізмами їх залучення до бюджету; практикувалося надання державних дотацій та субвенцій, фінансування видатків у цілому безвідносно до наявних у бюджеті ресурсів тощо.

Без мінімально необхідних для цього умов (і, насамперед, кардинального реформування відносин власності) держава та її інститути активно усувалися від регулювання і контролю за найважливішими складовими і чинниками вітчизняної економіки. Не відслідковувалися процеси, які відбувалися в економічній сфері, що не давало можливості чітко прогнозувати сценарії їх розвитку та соціально-економічні наслідки і вчасно вносити відповідні корективи.

Це суперечить загальноприйнятому і перевіреному на практиці світовому досвіду, який вчить, що управління макроекономічними процесами у перехідні і кризові періоди не може здійснюватися без сильної, твердої і рішучої державної влади.

Одним із наслідків послаблення впливу державних регуляторів та фактичного демонтажу механізмів, що забезпечували цей вплив, стали прискорена криміналізація економіки, перехід колосальних коштів у тіньовий оборот і виключення їх з конструктивної роботи на інтереси національної економіки і суспільства в цілому.

Україна зазнала величезного економічного спаду і втрат, майже постійно знаходилася у стані гіперінфляції (за деякими даними, цей період є в нас найдовшим у XX столітті). Економіка була гостродефіцитною, причому практично не існувало неемісійних джерел покриття дефіцитів.

Інвестиційний голод значною мірою призвів до витіснення нашої держави із світового ринку високотехнологічної та наукоємної продукції, проїдання національного багатства.

За таких умов ми намагалися зробити Програму діяльності уряду не компілятивним переліком загальновідомих завдань, а дійовим інструментом вибору пріоритетів. Методів та засобів призупинення і подолання кризи, створення необхідних передумов для подальших перетворень в економіці, поліпшення життя народу.

У більш широкому плані в Програмі підводиться практична основа під реалізацію концептуальних засад економічної політики Президента України, проголошеної у жовтні 1994 року, і корекцію реформ, про необхідність якої йшлося в наступних доповідях та виступах Президента.

При визначенні ідеології цього документа (а безпосередню участь у його підготовці взяли керівники уряду, всіх міністерств і відомств, Національного банку, Національної академії наук, працівники інститутів економіки, стратегічних досліджень та багатьох інших наукових установ) враховано положення Конституційного договору, зокрема ст.31, де окреслене коло обов'язків і повноважень Кабінету Міністрів.

У процесі остаточного доопрацювання враховано також рекомендації Всеукраїнської наради економістів, що відбулася 14—15 вересня цього року.

Програма зорієнтована перш за все на комплексне поєднання невідкладних практичних завдань і вироблення на цій основі єдиної стратегії виходу з кризи.

Головним своїм завданням уряд вважає забезпечення економічного росту як вирішальної умови поліпшення ситуації в державі і, перш за все, у соціальній сфері.

На досягнення цієї мети спрямована система таких взаємопов'язаних економічних важелів:

1. Суттєве зниження темпів інфляції — з 7,5 відсотка в середньому за місяць у нинішньому році до 2,4 відсотка у наступному. Крім усього іншого, це значно полегшить доступ до кредитних ресурсів.

2. Пожвавлення інвестиційного процесу і, що особливо важливо, заохочення довгострокових вкладень капіталу у виробничу сферу.

3. Структурна та промислова політика, яка забезпечить пріоритетний розвиток галузей, що працюють на внутрішній ринок та на експорт і дають швидкий оборот капіталу.

4. Подолання кризи платежів. Для цього опрацьовано комплекс заходів, визначених розпорядженням Президента України. Зокрема, передбачено вдосконалення вексельного обігу, державне регулювання цін на продукцію підприємств-монополістів.

5. Обмеження загального податкового тиску, що сприятиме підвищенню ділової активності. Рівень перерозподілу валового внутрішнього продукту через бюджет (разом з відрахуваннями до Пенсійного фонду) знизиться до 45—47 відсотків.

6. Поліпшення платіжного балансу, насамперед через стимулювання експорту, зміни в порядку закупівлі енергоносіїв по імпорту і розрахунків за них, реалізацію програм енерго- та ресурсозбереження.

В кінцевому підсумку йдеться про те, щоб стабілізувати обсяг валового внутрішнього продукту, забезпечити його зростання і на цій основі підвищувати життєвий рівень населення.

Конкретніше про все це буде сказано далі. Хотів би акцентувати увагу на ще одній особливості Програми. Її зміст та загальну тональність визначає і те, що реформи не повинні коштувати надто дорого і здійснюватися будь-якою ціною. Ціна реформ взагалі і соціальна особливо — це категорія, від якої залежить, без перебільшення, все наше майбутнє.

Треба бути реалістами і чітко бачити головне протиріччя, що поглиблює труднощі перехідного періоду. А саме: невідповідність обмежених ресурсів держави, особливо фінансових, масштабам і складності проблем, які необхідно розв'язати. За таких умов максималістський принцип «все і відразу» або, як ще кажуть, є нереальним, він не під силу і більш стабільним та відрегульованим економічним системам.

Це відповідь на можливі закиди стосовно того, що у Програмі враховано не всі проблеми або що їх вирішення намічається не на тому рівні і в не в тих обсягах, як хотілося б. Сьогодні уряд просто не має права видавати широкомовні аванси, не співвіднесені з дійсним станом речей у державі. Хапаючись за безліч справ, розпорошуючи і без того небагаті ресурси, ми неминуче повернемося до висхідних позицій, тільки вже у значно гірших умовах, втративши час і темп.

Нам відомо, що ставлення до Програми неоднозначне. Ще до внесення на розгляд парламенту вона піддавалася критиці з різних, нерідко діаметрально протилежних, позицій. Одним не подобається недостатній радикалізм документа, інші ж, навпаки, вбачають у ньому уособлення безоглядної ринкової орієнтації.

Ми з повагою ставимося до поглядів, які не збігаються з нашими, і готові врахувати конструктивні думки, пропозиції та зауваження. Але всім, у тому числі й авторам інших варіантів виведення економіки з кризи і поліпшення добробуту народу, треба не забувати про те ж сакраментальне запитання: де взяти потрібні кошти і ресурси? Без відповіді на нього всі обіцянки підвищити заробітну плату і пенсії, підняти з колін виробництво в черговий раз обернуться обманутими сподіваннями людей.

Не можна витрачати більше того, що дозволяє економіка. Хотілося б, щоб до цього з розумінням поставилися і народні депутати, і всі наші співвітчизники.

У своїй Програмі уряд не ставив на меті втискувати життя в абстрактні, наперед вибудовані схеми і тим більше загравати з потенційними опонентами. Основний її зміст — робота на конкретний і реальний практичний результат.

У загальному контексті макроекономічної стабілізації першорядного значення надається збільшенню реального валового внутрішнього продукту. Це інтегральний показник, який характеризує ефективність економічної системи в цілому і вирішальним чином впливає на всі сторони суспільного життя. На його поліпшення так чи інакше спрямовані всі розділи економічного блоку Програми.

Це стосується, насамперед, бюджетної і податкової політики. Уряд робить головний наголос на поповненні доходної частини бюджету. Йдеться не про посилення податкового преса, а про забезпечення своєчасного і повного надходження до бюджету належних платежів.

Не меншого значення набуває скорочення надмірних, нерозумних видатків, які не під силу державі. Уряд поставить питання про тимчасове, на рік-два, заморожування деяких програм, що не можуть бути як слід профінансовані.

Треба також додати, що уряд спільно з Верховною Радою працює над реформуванням усієї податкової системи. Ми хочемо зробити її більш простою і, головне, стабільною. Забезпечуватимуться рівнонапруженість для всіх платників податків і умови для пожвавлення ділової активності суб'єктів господарювання. Вивчається також питання про можливість запровадження, де це доцільно і можливо, податку в натуральній або змішаній формі.

Якщо говорити про зв'язок цієї проблеми з виробничою сферою, то він є прямим і безпосереднім: активізація виробників, нарощування ними обсягів реалізації продукції матеріалізуються і у збільшенні надходжень до бюджету.

Одночасно уряд буде добиватися, щоб безперебійно і в оптимальному режимі працював механізм надходження податків до бюджету і не відбувалися легким переляком ті, хто не виконуватиме цього обов'язку перед державою.

Такі заходи будуть жорстокими, але без них не обійтися. Наведу всього кілька цифр. За вісім місяців нинішнього року порушили податкове законодавство майже дві третини перевірених суб'єктів господарювання. До бюджету донараховано близько 50 трлн. карбованців. Це у півтора раза більше бюджетних видатків на науку, або половина обсягу фінансування оборони.

Причому це тільки те, що виявлено. А загалом до бюджету не надходить близько 40 відсотків належних платежів. Скільки проблем, у тому числі соціальних, можна було б вирішувати, залучивши ці кошти до державної казни!

На жаль, у цій сфері поки що діє лише один новий закон — про оподаткування прибутку підприємств, який до того ж уже потребує змін і доповнень. Решта законодавчих актів з податкового пакета існує лише в проектах, на основі яких уже другий рік підряд доводиться складати Державний бюджет.

При цьому залишаються чинними попередні закони. Неважко уявити собі стан вітчизняних платників податків, а також іноземних інвесторів, які вже вклали свій капітал в українську економіку або збираються це зробити. За такої невизначеності, невпевненості в майбутньому важко спланувати свою господарсько-фінансову діяльність.

Зараз центр роботи по оздоровленню економіки переміщується у регіони і трудові колективи. Тому буде продовжене реформування бюджетних відносин з розмежуванням повноважень між центром і місцевими органами. Це важливий напрям регіональної економічної політики, концепція якої схвалена Кабінетом Міністрів.

Водночас уряд буде розцінювати, як особливо нетерпимі і недопустимі, факти свавілля у розподілі доходів бюджету на місцях. Якщо бюджет є основним фінансовим планом держави, то розтягування бюджету — прямий шлях до її розвалу. А це вже не лише економіка, а й політика.

Тут повинна сказати своє слово і система Державного казначейства, яка, ми сподіваємося, починає працювати в цьому році. Важливою її функцією стане контроль за використанням бюджетних коштів. Це не дозволить витрачати бюджетні асигнування, як кому заманеться. А такі тенденції, на жаль, спостерігаються. Перевірка, проведена за розпорядженням Кабінету Міністрів, виявила нецільове спрямування бюджетних позичок та кредитів на суму 1 трлн. карбованців.

Негативно впливає на виробництво і гальмує процес фінансової стабілізації криза платежів, що стала справжнім горем нашої економіки. Її масштаби справді астрономічні. Дебіторська заборгованість між підприємствами України становила на 1 вересня ц.р. близько 1 квадрильйона 700

(Закінчення на 4—5-й стор.).

Доповідь Прем'єр-міністра України Євгена МАРЧУКА

(Початок на 3-й стор.).

трильйонів карбованців, а кредиторська — перевищила 2 квадрильйони, що більше третини всього валового внутрішнього продукту.

У зв'язку з цим до бюджету своєчасно не надійшло 80 трильйонів карбованців.

Це явище має не тільки фінансовий, а й інституціональний та структурний характер.

Керуючись відповідним розпорядженням Президента України, Кабінет Міністрів запроваджує порядок, за яким підприємства будуть реалізувати свою продукцію тільки платоспроможним покупцям з гарантією оплати або під заставу майна. Для цього ми задіємо механізм обов'язкового оформлення заборгованості векселями, у тому числі й тих боргів, що склалися раніше, з реальним застосуванням процедури банкрутства і конверсії фінансових зобов'язань у майнову відповідальність.

Це змусить серйозно задуматися тих, хто під акомпанемент розмов про загальну платіжну кризу продовжує тримати великі кошти на поточних і депозитних рахунках, зволікаючи до останнього розрахунки з суміжниками.

Гадаю, що і цей конспективний виклад проблем і завдань дає уявлення про надзвичайну складність ситуації, в якій уряд береться за поглиблення фінансової стабілізації, структурні зміни, уповільнення спаду і нарощування виробництва валового внутрішнього продукту.

У наступному році обсяг ВВП передбачається утримати практично на цьогорічному рівні. Приріст обсягу промислового виробництва намічено у межах 0,6 відсотка, сільськогосподарського — 0,2.

Нехай комусь ці намітки не здадуться надто скромними. По-перше, ми ясно бачимо і готові використати можливості для реального їх досягнення, тобто зробити те, що не вдавалося протягом усіх чотирьох попередніх років. А по-друге, саме такі, хоча й поступові і не завжди помітні, зрушення на краще незрівнянно цінніші, ніж потоки ритуальної економічної риторики, на фоні якої тривало невпинне зниження цих показників.

Наша впевненість у посильності такого завдання, як і в перспективах подальшого зростання валового внутрішнього продукту, базується на розрахунках та прогнозах. Насамперед, йдеться про реальну підтримку вітчизняних виробників.

Сьогодні це поняття набуває якісно нового змісту у зв'язку із специфікою ситуації, в якій працює уряд. Треба чітко бачити, що він може і чого не може і не повинен робити.

Слід відійти від старих уявлень і сподівань на патерналістську роль держави, яка раніше брала на себе переважну більшість проблем окремих галузей та підприємств.

Уряд забезпечить необхідні умови для нормального функціонування виробничої сфери шляхом удосконалення нормативної бази, оптимізації бюджетної і податкової політики, захисту від недобросовісної конкуренції на внутрішньому ринку тощо.

Вирішення ж конкретних господарських питань нині покладається на самих суб'єктів підприємницької діяльності. У них, як говориться, повинна боліти голова за розширення ринків збуту своєї продукції, впорядкування розрахунків з постачальниками і споживачами, за пошук джерел інвестування у виробництво замість традиційних бюджетних ін'єкцій, дотацій, пільгового кредитування та оподаткування.

Така переорієнтація, зрозуміло, не може пройти безболісно, вона потребує і зламу усталених психологічних стереотипів. Але шляху назад немає, це необхідна передумова адаптації до непростих ринкових реалій.

Ми виходимо також з необхідності скорочення обсягів невиробничого споживання, які є зараз надмірно високими, і зростання за рахунок цього споживання виробничого. Простіше кажучи, треба не проїдати більшу частину того, що створюється, а спрямовувати у виробничу сферу задля динамічного її розвитку, зміцнення фінансової бази перетворень в економіці.

Варто додати й таке: за оціночними даними, обсяг валового внутрішнього продукту знаходиться зараз на рівні середини 70-х років. Тим часом апетити в його розподілі і особливо у споживанні продовжують зростати, ніби нічого й не сталося.

Усвідомлення важливості даної проблеми на мікрорівні, тобто на самих підприємствах, забезпечуватиметься не адміністративним втручанням, не спусканням директивних вказівок згори. Уряд має намір передбачити такі умови і стимули, які б реально зацікавлювали трудові колективи не лише у збільшенні прибутку, а й у першочерговому спрямуванні необхідної його частини на повернення обігових коштів, розширення і технічне переозброєння виробництва.

Крім того, вже введено порядок, який пов'язує обсяги фондів споживання на підприємствах з результатами їх діяльності. Це не означає заморожування чи зниження заробітної плати. Навпаки, колективи, які працюють ефективно, нарощують обсяги реалізації продукції, одержали можливість відповідно її підвищувати.

Необхідність зазначеної корекції диктується і тим, що нинішній низький рівень заробітної плати спровокований перш за все саме безпрецедентним спадом виробництва.

Перманентний дефіцит вкладень капіталу у виробничу сферу, як і більшість інших труднощів в економіці, зумовлений інфляцією, яку ще не вдалося повною мірою приборкати. Розрахунки показують, що зменшення її принаймні до 30 відсотків на рік (хоча за наших умов і це поки що надзвичайно складно) дало б змогу нормалізувати фінансовий стан підприємств, посилити інвестиційну активність, пожвавити виробництво.

У своїй Програмі уряд не обмежився традиційним баченням причин інфляції лише в надмірному грошовому попиті, а основного засобу боротьби з нею — у скороченні державних витрат, одержанні додаткових стабілізаційних кредитів від міжнародних фінансових організацій та розширенні ринку цінних паперів.

Враховувалося і те, що інфляція в Україні породжена технологічною відсталістю виробництва, високою матеріало-, трудо- та енергоємністю продукції при відносно низькій її якості, а також монополізмом виробників, низьким рівнем використання виробничих потужностей. Протидія цьому виключно через обмеження сукупного попиту малоефективна, оскільки підприємства надають перевагу скороченню обсягів виробництва, не відмовляючись при цьому від підвищення цін на свою продукцію.

Виходить замкнуте коло: спад виробництва, однією з основних причин якого є інфляція, у свою чергу посилює інфляційний тиск сам, оскільки провокує зростання цін і, з другого боку, зменшує доходи бюджету, змушуючи включати верстат для друкування грошей. Щоб розірвати цей ланцюг, головна ставка робиться на стабілізацію цін як передумову подальшого зростання виробництва та інвестицій.

Йде також відпрацювання оптимального «коридора», в якому жорстка фінансова політика поєднувалася б з пріоритетним фінансуванням найбільш перспективних інвестиційних проектів, у тому числі й за рахунок джерел у межах хоча і планової, але все-таки емісії.

Раціональне, обгрунтоване спрямування таких ресурсів у матеріальну базу економіки, в сучасні технології — це також шлях до нарощування обсягів реалізації продукції, а отже, до прискорення руху товарних мас. Тобто стимулюватиметься не тільки примітивна феодально-бартерна система, а високоорганізована і ефективна економічна діяльність за класичною ринковою схемою, де провідне місце займає не натуральний обмін, а цивілізований процес купівлі-продажу.

За своєю суттю і наслідками такі заходи матимуть чітко виражений антиінфляційний характер.

Принципово важливими ми вважаємо не тотальну фінансову санацію підприємств, до чого сьогодні дехто закликає, а селективне адресне інвестування. Бо навіть для забезпечення і такого вибіркового підходу в повному обсязі у держави ще явно бракує ресурсів.

Уряд не буде і не зможе підтримувати неефективні підприємства, по суті банкрутів.

Основними критеріями при виборі об'єктів інвестування будуть:

— вирішення питань енергозбереження, енерговиробництва та альтернативних джерел енергопостачання;

— випуск експортоспроможної та імпортозамінної продукції, а також виробів особливої соціальної значимості (лікувальні препарати, продукти харчування, інші товари першої необхідності);

— здатність виробників знаходити і розширювати ринки збуту своєї продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках і відповідно нарощувати обсяги її реалізації;

— можливості для пожвавлення виробництва в суміжних галузях, у всьому продукуючому комплексі, стимулювання замкнутих циклів виробничої кооперації.

Інтенсифікації процесу капіталовкладень сприятиме запровадження такого режиму, який забезпечував би надходження цільових кредитів безпосердньо до адресатів без зайвих посередницьких ланок і таке ж пряме і безумовне їх повернення.

Перспективним резервом, який уряд має намір привести в дію в інвестиційній сфері, є залучення приватного капіталу, а також застосування нових форм змішаного, тобто державного та приватного інвестування.

Дозволю собі також звернути вашу увагу на те, що і за нинішніх відносно високих темпів інфляції уряд розробив спільно з Національним банком механізм заохочення інвестиційної активності комерційних банків. Зокрема, якщо питома вага довгострокових інвестиційних кредитів становитиме не менш як 25 відсотків загального обсягу кредитного портфеля, такі банки одержуватимуть підкріплення кредитними ресурсами, для них будуть встановлюватися більш сприятливі нормативи економічної діяльності. Передбачається і зняття обмежень на прямі банківські інвестиції за рахунок власного капіталу. У комплексі завдань розвитку фондового ринку створені умови для участі в ньому комерційних банків.

Ми по суті вперше звертаємося до практики консорціального кредитування проектів великої вартості шляхом концентрації ресурсів кількох банків на умовах солідарної відповідальності. Забезпечуючи реалізацію таких проектів, це водночас зменшуватиме ризик неповернення кредитів.

І, ясна річ, у всіх випадках надання цільових кредитів потрібні суворий контроль та система економічних санкцій з тим, щоб виділені кошти використовувалися виключно за призначенням. Такий механізм вже відпрацьовується.

Предметом нашої особливої уваги залишається суттєве падіння продуктивності праці. Це, з одного боку, наслідок економічної кризи, а з другого, негативний фактор, який її поглиблює.

На жаль, ця проблема нікого особливо не цікавила: вважалося, що вона не дуже важлива з точки зору макроекономічної стабілізації. Тим часом за чотири останніх роки продуктивність праці в Україні знизилася майже наполовину. Гадаю, зайво пояснювати, що це принесло економіці в цілому.

Найбільш очевидна причина — спад виробництва, що не супроводжувався адекватним скороченням чисельності найнятих. Але річ тут не в простій арифметиці. Далася взнаки ціла низка взаємопов'язаних чинників: нерішучість у здійсненні структурних перетворень, фактична консервація старих і здебільшого неефективних кооперованих зв'язків, затратний характер економіки, обо'єктивно несприятливе поле для оновлення виробництва, підвищення його технологічного рівня, організації і раціоналізації.

Окремо слід сказати про нормування праці і систему її оплати в цілому. На це просто махнули рукою. Порушене співвідношення між реальними результатами праці та її оплатою; відкинуто навіть ті недосконалі важелі, які дозволяли підтримувати його на більш-менш прийнятному рівні.

Загалом можна сказати про руйнування всієї системи оплати праці. Виникли недопустимі диспропорції не лише між галузями, а й всередині самих галузей. Поглиблюється розрив у рівнях доходів від різних видів діяльності (наприклад, у банківській та посередницькій сферах і, з другого боку, у виробничій та бюджетній).

Такі деформації і перекоси практично звели нанівець мотивацію до праці, посилюють соціальну напруженість.

У кінцевому підсумку заробітна плата вже не забезпечує нормального відтворення робочої сили і, по-друге, здебільшого продовжує зростати поза залежністю від реальної віддачі виробництва.

З огляду на сказане уряд ставить на меті підвищити роль і значення тарифної частини у структурі заробітної плати, врегулювати віднесення основної та додаткової оплати праці на собівартість продукції і послуг.

Ми розраховуємо в найближчі місяці навести порядок в оплаті праці, посилити відповідальність службових осіб за затримки у виплаті заробітної плати.

У 1996-му та наступних роках розпочнеться реформування всієї системи заробітної плати, створюватимуться умови для зростання реальних доходів населення.

Простіше кажучи, людям буде надано можливість нормально працювати і пристойно заробляти.

А тим, хто такої можливості не має — пенсіонерам, інвалідам, іншим непрацездатним категоріям населення — гарантуватиметься реальна державна підтримка. На це спрямовані реформи у системах пенсійного забезпечення та соціального страхування.

Йдеться, насамперед, про те, щоб поступово наблизити мінімальні розміри пенсій до рівня межі малозабезпеченості і, по-друге, запровадити об'єктивну диференціацію пенсій. Об'єктивну і справедливу, яка б якомога повніше враховувала все, що людина зробила для суспільства за час своєї трудової діяльності. В уряді готуються пропозиції щодо внесення відповідних змін до законодавства про пенсійне забезпечення.

Окремо хотів би виділити проблему, що не залишає байдужим жодного члена уряду, як і всіх вас, шановні народні депутати. Маю на увазі межу малозабезпеченості, точніше, вартісну її величину. На минулому тижні це знову стало предметом гострих дискусій у парламенті.

Ми також за те, щоб кожна людина мала за що задовольняти свої найбільш необхідні потреби. Але виходити при цьому треба знову ж таки з реальних можливостей держави.

На цю тему можна виголосити ще одну доповідь. Але спинюся лише на окремих і найбільш очевидних результатах, до яких могло б призвести затвердження вартості межі малозабезпеченості в розмірі 4,8 мільйона карбованців на місяць.

Перше. До кінця року тільки на заробітну плату для бюджетних установ і на виплату пенсій потрібно було б додатково понад 690 трильйонів карбованців.

Друге. Фонд оплати праці на підприємствах збільшився б на 200 трильйонів карбованців. Де їх взяти, якщо коштів на зарплату часто бракує і зараз? Розрахунки показують: щоб хоч якось звести кінці з кінцями, підприємствам довелося б звільнити близько 5 мільйонів працюючих.

Третє. Готівкова маса в обігу збільшилася б майже на 600 трильйонів карбованців. Отже — новий сплеск інфляції, через який ціни у грудні цього року зросли б проти вересня у 2,8 раза.

Четверте. Навіть якщо припинити всі інші виплати з бюджету, то і після цього не вистачило б коштів на фінансування витрат, пов'язаних із згаданим підвищенням.

Це не голе теоретизування і не спроба когось залякати. Пригадаймо, до чого призводили в останні роки чимало заходів у соціальній сфері. Вони вживалися з найкращими намірами, але без достатнього економічного фундаменту. В результаті люди більше втрачали, ніж одержували.

Уряд не може, не повинен і не має права на такий самообман і обман народу.

Ми бачимо вихід в іншому — поступовому, але реальному, тобто обгрунтованому економічно, підвищенні доходів населення.

Це вже не просто наміри. Щойно вийшов пакет урядових рішень з питань оплати праці та пенсійного забезпечення, виплат компенсацій та допомог. Заробітну плату значної частини працівників бюджетної сфери підвищено з 1 жовтня на 22 відсотки. Сподіваємося, що Верховна Рада підтримає пропозицію уряду щодо підвищення середньодушового сукупного доходу, який дає право на одержання допомоги.

Крім того, готується рішення про надання одноразової грошової допомоги на осінньо-зимовий період малозабезпеченим категоріям громадян.

Звичайно, все це ще не дуже великі гроші. Але гроші реальні, і вони вже щось дадуть людям, а не згорять без сліду в інфляційному полум'ї.

Хотів би ще додати, що у державі діє і система адресних допомог та субсидій, яку уряд буде вдосконалювати й надалі. Через неї зараз здійснюється підтримка сімей, у яких витрати на утримання житла перевищують 15 відсотків доходу.

У цієї роботи є ще один надзвичайно важливий соціально-економічний аспект: збільшення реальних доходів населення підвищує платоспроможний попит і дає додатковий імпульс виробництву.

У зв'язку з цим надається великого значення і якісним змінам у ціновій політиці. Вже до кінця поточного року буде запроваджено систему щоквартального доведення до підприємств орієнтирів щодо прогнозованої динаміки інфляції та оптових цін. Це знову ж таки не директивна вказівка, а необхідний і обгрунтований захід, який допоможе виробникам краще бачити перспективу і нейтралізовуватиме надмірні інфляційні очікування, які вже не раз спричиняли непередбачувані стрибки цін.

Предметом особливої уваги стають процеси ціноутворення у базових галузях, що залишаються монополістами, — паливно-енергетичному комплексі, металургії і машинобудуванні, енергетиці, на транспорті. Вплив цін, які тут формуються, відчувається у всьому подальшому виробничому ланцюгу.

Щоб уникнути небажаних міжгалузевих диспропорцій та інших неприємних сюрпризів, забезпечуватиметься попередня узгодженість термінів і масштабності цін у згаданих галузях. Це має позитивно позначитися на загальній ціновій ситуації у державі.

Актуальним завданням залишається протидія проявам монопольних і дискри-

мінаційних цін у сфері виробництва, постачання та торгівлі. Саме ціновий диктат монополістів і безбожні «накрутки» від перепродажу товарів через кілька посередницьких структур чи не більше всього б'ють по кишені громадянина-покупця. Боротьба з цим — одна з основних функцій Антимонопольного комітету.

Щодо вільного ціноутворення, то сфера його застосування розширюватиметься переважно за рахунок немонополізованих секторів економіки, де надмірні цінові апетити стримуватимуться конкуренцією.

У контролі за цінами, як і в інших питаннях, пов'язаних з інтересами споживачів, уряд готовий співпрацювати з профспілковими і громадськими організаціями.

Складність і багатоплановість завдань, які доводиться вирішувати урядові, я хотів би проілюструвати і на прикладі енергозабезпечення, що є однією з найболючіших проблем і прямо зачіпає інтереси нашої національної безпеки.

Дефіцит енергоресурсів породжений не тим, що їх немає де закуповувати. Річ у хронічній нестачі коштів. Сьогодні це найбільш виснажлива стаття нашого імпорту, яка лягає основним тягарем на платіжний баланс і поглиблює його від'ємне сальдо.

Загальновідомо, що першопричина надмірного енергоспоживання — у деформованій структурі української економіки, що зумовлює її затратний характер. Відповідно структурна перебудова, яка має на меті усунення таких деформацій, успадкованих від колишньої структури господарювання СРСР, визначена у Програмі як один із стратегічних напрямів діяльності уряду.

Разом з тим слід розуміти, що глибокі структурні зміни — це справа не одного року, і вона до того ж потребує колосальних фінансових вкладень. Тому ми будемо активно працювати над тим, що можливе і необхідне вже зараз. Ми бачимо три основні складові цієї роботи:

1. Повніше використання власних енергетичних ресурсів. Завдяки цьому можна покрити до 20 відсотків потреб у природному газі, в межах 13 відсотків — у нафті. Для цього намічається розширення геологорозвідувальних робіт, зокрема на Чорноморсько-Азовському шельфі, повніше використання раніше виведених з експлуатації родовищ.

Щодо збільшення видобутку вугілля, запаси якого відповідають потребам нашої економіки, то тут, крім суто технічних та економічних заходів, намічено реформування системи управління галуззю з активною реструктуризацією підприємств.

Є й ще один, невиправдано забутий резерв. Це використання місцевих паливних ресурсів — наприклад, торфу. Мислячи глобальними категоріями, не можна забувати і про те, що лежить під ногами.

2. Вишукування додаткових фінансових джерел для оплати імпорту енергоносіїв, вдосконалення організації взаємовідносин між учасниками цього процесу.

Покладатися тільки на іноземні кредити, які поки що дозволяють з великими труднощами розраховуватися за енергоносії, було б недалекоглядно і небезпечно. Завтра цих кредитів може просто не стати. До того ж жити в борг вкрай невигідно, бо треба не тілки повертати позички, а й платити немалі суми на їх обслуговування.

Звідси жорсткий імператив: заробляти якомога більше валюти самим і всіляко її економити. Це один з основних мотивів стимулювання виробництва експортноспроможної та імпортозамінної продукції.

З метою поліпшення платіжного балансу уряд опрацював нову схему економічних та організаційних відносин, пов'язаних з поставками газу, розрахунками за нього і транзитом через територію України. Її суть — у децентралізації, наданні покупцям і продавцям свободи вибору стосунків між собою. Іншими словами, держава перестає бути у цьому процесі монополістом, на якому все замикалося і на якого майже повністю лягали боргові зобов'язання.

Становленню і розвитку ринкових відносин між постачальниками та споживачами електричної енергії, конкуренції між генеруючими компаніями послужить уже в основному завершена реструктуризація управління електроенергетикою. Уряд доопрацьовує спільно з Верховною Радою проект Національної енергетичної програми.

3. За всієї важливості перелічених вище завдань магістральним напрямом цієї роботи буде енергозбереження. Це здійснюватиметься як через довгострокові, перспективні заходи у плані структурної перебудови, так і через оперативно-організаційні.

До останніх ми відносимо налагодження обліку та контролю за витрачанням енергоресурсів у виробничій і побутовій сферах шляхом впровадження відповідних систем і приладів.

Дійовим інструментом запровадження режиму економії має стати тарифна політика. На підприємства вже повністю покладено оплату за енергоносії, здійснюється поступове наближення цін і тарифів на паливо та житлово-комунальні послуги до їх фактичної вартості.

Це, ясна річ, крок непопулярний, але вимушений і, головне, неминучий. Краще платити за тепло і світло дорожче, ніж не мати їх взагалі. Крім того, як уже було сказано, уряд вживатиме упереджувальних заходів, в основному через механізм адресної допомоги найбільш вразливим верствам населення.

Структурна і промислова політика важлива не лише з точки зору паливно-енергетичного комплексу. Це всеохоплююча проблема, яка визначає майбутнє нашої економіки. З того, що викладено у Програмі, хотів би виділити кілька аспектів, які характеризують нетрадиційне бачення урядом шляхів її вирішення.

Маю на увазі перенесення акценту на ту сферу, яка здавна ніби залишалася в тіні могутніх базових галузей, — наприклад, легку і харчову промисловість.

Тим часом такі галузі виробляють кінцеву продукцію, мають значний експортний потенціал, працюють безпосередньо на споживчий ринок, забезпечують швидкий оборот капіталу і значні надходження до бюджету, сприяють підвищенню зайнятості населення.

На жаль, такі потенційні переваги поки що залишаються нереалізованими. Більше того, як свідчить статистика, саме легка промисловість і виробництво споживчих товарів у цілому зазнали найбільшого спаду. У зв'язку з цим ми ставимо перед собою завдання не лише призупинити його темпи, а й зробити ці галузі локомотивами, які прискорили б виведення економіки з кризи. У доцільності такого підходу переконує і світовий досвід.

Сюди ж слід віднести також ті сфери, які раніше згадувалися в урядових документах у кращому випадку через кому, а зараз виходять за економічною ефективністю на одне з чільних місць. Маю на увазі і туризм, який при відносно невеликих затратах здатний постійно і швидко приносити значні кошти, у тому числі валютні, створювати нові робочі місця, давати імпульс комплексу суміжних галузей народного господарства, особливо інфраструктурних.

Віднесення таких сфер до урядових пріоритетів, звичайно, не означає послаблення уваги до інших галузей, насамперед базових і наукоємних: машино- і приладобудування, металургії, хімічної промисловості, транспорту тощо. Про це докладно сказано у Програмі.

В агропромисловому секторі економіки, де створюється третина національного доходу, уряд сприятиме становленню нових соціально-економічних відносин і форм господарювання ринкового типу. В центр цієї роботи ставляться інтереси сільськогосподарського виробника, підвищення мотивації до нарощування та ефективного використання виробничого потенціалу.

Як важливу передумову формування в агропромисловму комплексі різноукладної економіки ми розглядаємо земельну і господарську реформи. Посилиться підтримка фермерського сектора.

Набудуть подальшого розвитку процеси кооперування, організаційно-технологічної інтеграції виробництва, заготівель, транспортування та реалізації продукції.

Для зменшення, а в перспективі подолання залежності від імпорту здійснюватиметься національна програма розвитку сільськогосподарського машинобудування, буде прискорено розвиток власного виробництва мінеральних добрив і пестицидів.

В основу цінової політики на селі кладеться поєднання вільного і регульованого ціноутворення. Збережеться система державного контрактування частини продукції, необхідної для забезпечення потреб бюджетної сфери. Вдосконалюватиметься інфраструктура закупівель і реалізації продукції з формуванням спеціалізованих ринків — зерна, цукру, олії тощо.

При вдосконаленні фінансово-кредитних відносин в аграрному секторі буде враховуватися його специфіка як сезонної галузі з уповільненим обігом вкладених коштів.

Значно повніше будуть використовуватися експортні можливості галузі.

Враховуючи особливу актуальність проблеми, вважав би за необхідне зупинитися на ході формування державних ресурсів зерна і заходах, яких вживає уряд для його прискорення.

У цьому році валовий збір зернових в Україні очікується в межах 37,3 млн. тонн, або на рівні фактичного збору в минулому році.

Щодо основної продовольчої культури — пшениці, то її одержано 16,4 млн. тонн — на 26 відсотків більше торішнього.

Але краще рахувати той хліб, що в коморі. На думку уряду, обсяги виробництва зерна, у тому числі пшениці, дозволяють сформувати необхідні ресурси для забезпечення населення, створити державний резерв і закласти насіннєвий фонд.

В рахунок державного контракту станом на 6 жовтня закуплено 4,7 млн. тонн зерна.

Уряд виділить кошти для оплати за 832 тис.тонн зерна, прийнятого у господарств на відповідальне зберігання.

Приводиться у дію додатковий резерв закупівель хліба — за рахунок коштів, які вишукують місцеві органи. Таким чином уже закуплено понад 300 тис.тонн зерна.

Як і передбачено рішеннями Кабінету Міністрів, триватиме закупівля зерна для державних потреб за рахунок повернення бюджетної позички (на 1 вересня її поки-що не повернуто в сумі 20,6 трильйона карбованців), а також кредитів комерційних банків і власних обігових коштів заготівельних організацій.

Особливу роль має відіграти прийнята урядом постанова «Про заходи щодо розвитку ринку сільськогосподарської продукції України». Суть її в тому, що на продукцію, яка продається через аграрні біржі, не поширюється режим квотування та ліцензування, а на її перевезення у першу чергу надаватиметься рухомий склад. Держава буде виступати на таких торгах, одним з учасників нарівні з іншими покупцями.

Крім усього іншого, такий порядок прискорює одержання господарствами коштів для завершення осінніх польових робіт.

В сучасних умовах набуває дедалі важливішого значення як один з системоутворюючих елементів зовнішньоекономічна діяльність. У цій сфері ще належить подолати цілий ряд труднощів і перепон. Практично з нуля створюється інфраструктура зовнішньої торгівлі та міждержавних економічних стосунків, втрачена з розпадом Радянського Союзу. Більшість, якщо не всі, наших експортерів виявилися неготовими до самостійних дій на світовому ринку з його жорстким конкурентним середовищем.

Заповнювати ці та інші прогалини урядові доводиться прискореними темпами, оскільки лише нарощування обсягів експорту спроможне хоч якоюсь мірою компенсувати втрати від економічної кризи, зокрема спаду виробництва і звуження внутрішнього ринку.

Це не означає, що експорт відпускається, як кажуть, повністю у вільне плавання. Необхідно працювати над поліпшенням його товарної структури, переходом від переважно сировинного характеру до продажу завершеної продукції, а також подоланням бартеризації зовнішньоекономічних зв'язків.

У числі заходів, що стимулюватимуть ці процеси, — реалізація цільової довготермінової комплексної програми підтримки експортерів. Вона має бути затверджена вже на початку наступного року.

Другою і не менш важливою стороною роботи, стратегічною метою якої є поліпшення платіжного балансу, ми вважаємо проведення гнучкої імпортної політики. Її інструментами повинні бути економічно обгрунтоване тарифне регулювання імпорту; запровадження специфічних, комбінованих та сезонних ставок ввізного мита.

Україна, як суверенна держава, має повне право на такі та інші заходи, що, до речі, узгоджуються з загальноприйнятими міжнародними нормами.

З завданнями гнучкої імпортної політики кореспондується робота по нарощуванню виробництва імпортозамінної продукції. Виглядає, м'яко кажучи, дивною не тільки з точки зору високих економічних матерій, а й просто здорового глузду ситуація, за якої при всій нашій бідності валюта розтринькується на некритичний імпорт. Тобто на те, без чого можна обійтися або виготовити його самим.

У Програмі досить детально викладений наш погляд на стан, завдання і перспективи розвитку економічних зв'язків з зарубіжними країнами, у тому числі з СНД і зокрема Росією. Виступаючи за наведення економічних мостів з усіма державами, ми водночас вважаємо, що цей процес не має бути вулицею з одностороннім рухом. Тому уряд твердо і послідовно обстоюватиме симетричність і рівноправність у зовнішньоекономічних стосунках.

Важливий блок питань пов'язаний у Програмі з інституціональними перетвореннями, реформуванням власності, розвитком підприємництва, забезпеченням керованості у державному секторі економіки.

Передбачається значною мірою впорядкувати процеси приватизації. Йдеться про те, що вона не повинна бути самоціллю — реструктуризація власності спрямована на пошук ефективного власника, посилення конкуренції між товаровиробниками і підвищення на цій основі віддачі суспільного виробництва.

У першу чергу прискорюється приватизація тих підприємств, які не мають стратегічного значення для економічного розвитку держави. Завершити її планується у першому півріччі 1996 року.

В цьому плані залишається надзвичайно гострою проблема приватизації незавершеного будівництва, в якому заморожені величезні кошти. Ми готові передати ряд таких об'єктів за символічну плату тим, хто буде у змозі довести їх до ладу.

Особливої виваженості у підходах потребує приватизація середніх та великих підприємств. Передбачається, що вона буде здійснюватися шляхом продажу акцій відкритих акціонерних товариств, створених на базі майна таких підприємств. Це дозволить використовувати приватизаційні майнові та компенсаційні сертифікати. З метою захисту державних інтересів приватизація підприємств, які мають особливе значення для економіки та безпеки, буде здійснюватися за індивідуальними планами.

До кінця поточного року буде вдосконалено систему контролю за діяльністю фінансових посередників у процесі приватизації, уточнено законодавчі норми їх створення та функціонування, розглянуто можливість розширення контрольних повноважень місцевих органів влади.

До кінця 1996 року в Україні буде в основному сформовано систему змішаної економіки з необхідними важелями впливу держави на її функціонування.

Акцентуючи увагу на перспективних проблемах загальнонаціонального масштабу, ми разом з тим не вважаємо це поглядом з висоти пташиного польоту, звідки не видно повсякденних потреб і турбот окремих галузей та трудових колективів, громадян нашої держави та їх сімей. Логікою дій уряду передбачено і невідкладні поточні заходи, які треба здійснити для нормальної роботи народногосподарського комплексу та житлово-комунальної сфери в осінньо-зимовий період, забезпечення продовольчими ресурсами, своєчасної виплати заробітної плати, пенсій, стипендій та грошових допомог.

Вважав би також за необхідне додати, що у процесі роботи над проектом Програми уряд доручив міністерствам і відомствам визначити основні шляхи і напрями розвитку своїх галузей та ресурсного забезпечення цих завдань. Матеріали готувалися за спеціально розробленою схемою. В узагальненому вигляді вони використані у Програмі, допомігши уточнити пріоритети та орієнтири, а також лягли в основу проекту організаційних заходів Кабінету Міністрів на її виконання з конкретизацією термінів, відповідальних органів та службових осіб.

Нинішній стан економіки і те, що намічається в ній зробити, уряд розглядає і як фундамент своєї гуманітарної та науково-технічної політики. Завдання, що тут намічаються, суворо співвіднесені, як і в інших галузях, з реальними можливостями держави.

На закінчення кілька слів про законодавчо-нормативне та інформаційне забезпечення реалізації Програми.

Ставиться на меті синхронізувати окремі етапи діяльності уряду з формуванням необхідного правового поля. Документи, які готуються або вже внесені на розгляд Верховної Ради і Президента України, згадуються у відповідних розділах проекту.

Перелік першочергових проектів законів і постанов Верховної Ради, актів Президента, рішень уряду, якими має супроводжуватися виконання Програми, наводиться у додатку.

Щодо інформаційного забезпечення, то воно базується на намірах уряду здійснювати Програму у максимально відкритому режимі, своєчасно доводити до громадськості суть і цілі запланованих заходів, а також їх результати.

На нашу думку, це сприятиме консолідації суспільства у проведенні наміченого курсу, розширенню соціальної бази його підтримки.

Керуючись Програмою, уряд проводитиме відповідальний і реалістичний курс, уникаючи популістських кроків, легких і простих на перший погляд управлінських рішень та економічних маневрів, які можуть призвести до небажаних і небезпечних політичних та соціально-економічних наслідків.

Ми вбачаємо свій обов'язок у тому, щоб найпершим сумарним результатом реалізації Програми діяльності Кабінету Міністрів стало прискорене подолання найбільш тяжкої фази перехідного періоду.

У цій роботі уряд буде відкритий для всіх, хто бажає добра і процвітання Україні та її народові.

Сподіваємося на розуміння і підтримку наших планів з боку Верховної Ради. Добрим прикладом такого взаєморозуміння і плідної співпраці стала робота представників уряду і комісій, депутатських фракцій та груп під час розгляду Програми. Ми просимо парламент схвалити Програму дій уряду.

Кабінет Міністрів готовий і надалі об'єднувати зусилля з парламентом на шляху до виходу з кризи, у зміцненні підвалин нової, стабільної і потужної національної економіки.

Дякую за увагу.

У номер

ПРО ЗАХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

(Початок на 2-й стор.).

на сільськогосподарську продукцію, яка продається на аграрних біржах на умовах спотових та форвардних угод, не поширюється режим квотування і ліцензування, а також дія постанов Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 1994 р. № 718 «Про забезпечення потреб в олії» щодо експорту олійних культур та від 14 серпня 1995 р. № 652 «Про заходи щодо завершення збиральних робіт, формування продовольчих ресурсів в 1995 році та проведення комплексу робіт під урожай 1996 року» в частині порядку вивезення зерна за межі України, визначеного в абзаці четвертому пункту 2. Підставою для пропуску сільськогосподарської продукції через митний кордон України є оригінал біржового контракту, укладеного брокером, який виступає повіреним резидента або нерезидента, і завіреного підписом уповноваженої особи та печаткою аграрної біржі;

товаровиробники або їх представники допускаються до торгів на аграрній біржі за умови подання біржовому маклеру довідки про виконання прованансованої частини державного контракту, засвідченої фінансовим відділом районної державної адміністрації за місцем знаходження товаровиробника. Зазначена довідка подається протягом терміну, визначеного Міністерством сільського господарства і продовольства.

Міністерству сільського господарства і продовольства разом з Міністерством зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі в десятиденний термін визначити перелік аграрних бірж, на які поширюється дія цього пункту, та визначити порядок обліку продукції, проданої на біржових торгах на зазначених умовах.

3. Для посилення контролю за виконанням експортних контрактів Державному митному комітетові відкрити в місячний термін на Українській аграрній біржі пункт реєстрації угод.

4. Міністерству сільського господарства і продовольства, Державному комітетові по харчовій промисловості разом з Українською аграрною біржою визначити у двотижневий термін перелік складів та баз, придатних для накопичення і зберігання сільськогосподарської продукції, з метою проведення біржових торгів, а також провести їх сертифікацію і визначити порядок використання.

5. Для посилення контролю за виконанням біржових угод рекомендувати Національному банкові надати Українській аграрній біржі допомогу у створенні розрахункового центру біржі.

6. Міністерству сільського господарства і продовольства у тижневий термін передати Українській аграрній біржі в довгострокову оренду актовий зал та приміщення корисною площею 112 кв.метрів в будинку по вул.Саксаганського,1.

7. Міністерству транспорту у першочерговому порядку забезпечувати надання рухомого складу покупцям, які придбали продукцію на торгах аграрних бірж, і послуг, пов'язаних з її обробкою у річкових та морських портах.

8. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету міністрів України від 24 березня 1995 р. № 217 «Про гарантування виконання угод, укладених на аукціонах сільськогосподарської продукції», крім пунктів 3 і 5 стосовно заключних оборотів з реалізації угод, укладених на аукціонах торгівлі сільськогосподарською продукцією Міністерства сільського господарства і продовольства.

9. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на віце-прем'єр-міністра України Саблука П.Т.

Перший віце-прем'єр-міністр України П.ЛАЗАРЕНКО.
Перший заступник Міністра Кабінету міністрів України М.СЕЛІВОН.

Експрес-інтерв'ю

Ще один прорив

Другого жовтня на засіданні Координаційного бюро Руху неприєднання (РН) в Нью-Йорку було прийнято рішення: запросити Україну як спеціального гостя на зустріч держав — членів Руху в Картахені (Колумбія), яка відбудеться 16 — 17 жовтня. Цю подію на прохання кореспондента «ГУ» Анатолія Марциновського прокоментував заступник міністра закордонних справ України **Володимир ХАНДОГІЙ:**

— Це рішення є визнанням насамперед реальності позаблокового статусу нашої країни, проголошеного Верховною Радою у Декларації про незалежність. Це також свідчення того, що Україна виступає вагомим чинником світової політики. Ми з надією дивимося на участь у наступному засіданні держав — членів Руху неприєднання, плануємо зустрітися там із лідерами впливових країн РН, взяти хоча б пасивну участь в обговоренні актуальних проблем. Зараз ми маємо статус спеціально запрошеного гостя, але я вважаю, що вже наступного року порушимо питання про надання Україні статусу спостерігача. Разом із прийняттям України до Ради Європи нинішній прорив до Руху неприєднання — це ще одне підтвердження правильності нашого зовнішньополітичного курсу, який перш за все має позаблоковий характер.

Відкрийте ворота: то стукає Чилі

У КІНЦІ жовтня Президент України Леонід Кучма вируштить з офіційними візитами до Бразилії, Аргентини та Чилі.

«Голос України» пропонує до уваги читачів серію матеріалів, присвячених цим трьом латиноамериканським країнам. Сьогодні читайте про чилійське економічне чудо.

Михайло Сергійович Горбачов, розпочинаючи десять років тому перебудову, мабуть, не сподівався, що з часом вона спричинить структурну перебудову в усьому світі. Зі зміною геополітичної карти Східної Європи, змінився і світовий баланс. Західні країни змушені переорієнтовуватися, враховуючи, що в світі з'явилися нові країни, і відповідно налагоджувати нові контакти.

Одночасно триває перебудова і всередині багатьох держав. Те, що Україна розпочала ринкові реформи, зробило її цікавим і перспективним партнером. Скажімо, така далека країна, як Чилі. Чилійці не приховують свого бажання співробітничати з Україною. І в черговий раз наша країна може дякувати Господу Богу, що він так вигідно розташував її на глобусі. Для Чилі Україна — ворота: відкриються двері на Схід — буде вихід на ринки держав СНД, на захід — можна спробувати завоювати західноєвропейські ринки, не кажучи вже про 50 мільйонів потенційних українських споживачів. Щодо України, то вона, безперечно, зацікавлена у співробітництві з країною, що несподівано вибилася в економічні лідери Латинської Америки.

Економічні реформи в Чилі практично не висвітлювала українська преса, а дарма: нині цій маленькій країні є чим пишатися. А яким чином Чилі вдалося за останні двадцять років першій в Латинській Америці подолати соціально-економічну кризу.

Уряд генерала Піночета взяв «на озброєння» неоліберальну концепцію школи видатного американського економіста Мілтона Фрідмана, що повернуло державну економіку на 180 градусів. Та оскільки в цьому уряді було більше військовиків, аніж економістів, неадаптоване до місцевих умов учення не могло відразу дати потрібні результати і поперхав спричинило соціальний шок. Криза 1975 року викликала спад ВВП на душу населення на 17 відсотків у порівнянні з 1970 роком, а виробництва — на 27.

Щоб якось упоратися з кризою, уряд застосував непопулярні заходи, деформував трудове законодавство (рівень заробітної плати впав 1975 року порівняно з 1970 р. на 62,9 %) на користь роботодавців, а також розігнав профспілки, оголосив цензуру, захистивши цим промислові компанії від критики журналістів. Проте відхід від юридичних норм несподівано розв'язав руки промисловцям: поліпшилася гнучкість фінансових операцій, збільшилася кількість підприємств-сателітів тощо.

Авторитарний режим, а також інтенсивні інвестиції (інвесторів приваблювали високі процентні ставки) допомогли до 1979 року більш-менш стабілізувати економіку. Проте на Чилі чекала нова криза 1982—1983 років, після якої держава вирішила зробити ставку на впровадження нових технологій, модернізацію старих підприємств, розвиток сфери послуг, реформування банківської системи тощо. Іншими словами, тільки через десять років з початку мікрореформ у Чилі дійшли висновку, що інфляцію можна здолати, тільки структурно перебудувавши національну економіку та розв'язавши соціальні проблеми. Нині, завдяки економічним досягненням, Чилі стала членом клубу «Нових індустріальних держав», до якого входять також Південна Корея, Тайвань, Сінгапур...

Навряд чи Україна скористається з авторитарного досвіду Чилі, але певну науку вона все-таки може винести. Але сьогодні для нашої держави більш важливо створити договірно-правову базу, аби налагодити співробітництво з цією аж ніяк не бідною країною. Поки що Чилі посідає шосте місце за обсягом зовнішньої торгівлі з країнами Латиноамериканського регіону. Насамперед чилійців цікавлять такі галузі: літакобудування та освоєння космосу (попри те, що чилійський супутник і досі літає з українським), автомобіле- та сільськогосподарське машинобудування, суднобудування, важке енергетичне та транспортне машинобудування тощо. Наприклад, наші «Таврії» мають неабияку популярність. Інтерес до українських легковиків зріс після того, як вони взяли участь у престижному панамериканському авторалі в Парагваї 1993 року і посіли третє місце. За таких умов, нашій державі було б вигідно якнайшвидше покласти під таке двостороннє співробітництво м'яку подушечку у вигляді договірно-правової бази.

Економічні контакти налагоджуватиме підприємці. Але без участі Президента Леоніда Кучми у підписанні міждержавних двосторонніх документів все-таки не обійтися.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Представляємо дипломатичний корпус в Україні

Джуро ВІДМАРОВИЧ: Ми хочемо тільки миру

МЕНШ як за місяць, 9—10 листопада, з офіційним візитом Україну відвідає віце-прем'єр-міністр, міністр закордонних справ Хорватії Мате Гранич. Має відбутися значна для обох країн подія: парафування Договору про дружбу та співробітництво. А поки що кілька запитань до Надзвичайного та Повноважного Посла Республіки Хорватія в Україні пана Джуро ВІДМАРОВИЧА.

З досьє «ГУ»

Джуро Відмарович народився 1 квітня 1947 року в місті Паленіце. Вивчав філософію та історію в Загребському університеті, потім працював викладачем у вищих школах Кніна, Вараждіна та Загреба. Займав різні посади в парламенті Республіки Хорватія. До призначення послом був президентом підкомітету парламенту у справах хорватських меншин у європейських країнах. На нинішній посаді — з листопада 1994 року. Володіє російською та угорською мовами.

— Пане посол, як Ви оцінюєте рівень відносин між Україною та Хорватією?

— Нагадаю, що тон нашим відносинам було задано ще 1991 року, під час робочого візиту Президента Хорватії Франьо Туджмана до Києва. Тоді сторони прийняли спільне комюніке й підписали Договір про економічне співробітництво. На жаль, економічні зв'язки розвиваються не так, як хотілося б. А от політичні відносини — міцні й стабільні.Хорватський парламент (Сабор) визнав незалежність України вже 5 грудня 1991 року, а Верховна Рада України незалежність Хорватії — за тиждень після цього. До речі, Україна зробила це першою серед держав—членів ООН. У лютому 1992 року наші країни встановили дипломатичні відносини.

— Чи не здається Вам, що міцне партнерство Києва й Загреба значною мірою спричинене такими ж зв'язками Белграда й Москви?

— Хорватія прагне якісних відносин з усіма країнами, які визнали її незалежність й територіальну цілісність. Ми не хочемо будувати особливих зв'язків на противагу якимось іншим. Російська Федерація є вельми впливовою державою у світовому співтоваристві. І хоча нині можна помітити, що Москва провадить політику, трішки прихильнішу до сербів, аніж до хорватів, все ж ми впевнені, що ситуація зміниться. Ми були б дуже щасливі, якби Москва займала щодо подій у колишній Югославії таку політику, яку займає Київ. Політика вашої країни досить однозначна, тверда й рівна стосовно всіх балканських країн. Крім того, Україна через свій миротворчий контингент у складі сил ООН допомагає дотриманню миру в нашому регіоні.

— Але керівництво Хорватії не раз робило досить критичні заяви щодо присутності військ ООН на її території...

— Уряд моєї країни ніколи не мав жодних претензій до поведінки чи перебування українських миротворців у Хорватії, як і до миротворчих сил узагалі. Ми висловлюємо щире співчуття сім'ям загиблих українських солдатів. Перебування сил ООН на території моєї країни пов'язане з окупацією частини її. Хорватія хотіла б вирішити проблему мирним шляхом. І якщо нинішні переговори закінчаться саме цим, то й перебування сил ООН у Хорватії буде цілком виправданим.

— Україна багато втрачає від санкцій проти Союзної Республіки Югославії. Яким бачить вирішення цього питання Хорватія?

— Ми розуміємо Україну. Хорватія сама має великі втрати від санкцій. Ми згодні, що санкції з СРЮ повинні бути зняті — звісно, на деяких умовах. Це значить, що, по-перше,Хорватії повинні бути мирно повернуті окуповані території. По-друге, необхідно, щоб відбулося взаємовизнання держав колишньої Югославії в їхніх визнаних світовим співтовариством кордонах. А це в першу чергу залежить від СРЮ. Тобто, один мужній крок Белграда вирішив би проблему санкцій.

Інтерв'ю взяв Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Трейд-клубу не сидиться

Міжнародний економічний Трейд-клуб, членами якого є дипломатична еліта — співробітники посольств в Україні, що спеціалізуються на питаннях економіки, часто робить виїзні засідання в областях України. Цього разу вони побували в акціонерному товаристві «Крюківський вагонобудівний завод» у Кременчуці.

На фото: засідання Трейд-клубу веде його президент, радник посольства Швейцарії в Україні пані Анн Боті (в центрі).

Бомонд

ДЕЩО ПРО СПЛАВИ РІДКІСНИХ МЕТАЛІВ

***В** ГОСТЯХ у «Бомонду» побувала Лариса Недін, артистка всіх можливих жанрів, автор і ведуча популярної мистецької радіопрограми «Вечірній клуб актриси Лариси».*

У таких випадках головне — триматися спокійно і мужньо пережити шок першого знайомства, адже ти звик до Голосу, а тут перед тобою — жива людина, як правило, зовсім на свій магічний радіоголос не схожа. Ми тут, у «Бомонді», люди терті, але навіть нас пробирав священний острах.

З цього й почали бесіду: чи не страшно їй самій брати на себе отаке — робити тисячі радіослухачів закоханими у свій голос і не мати можливості відповідати за цю спокусу? Адже радіо — хитра штука, кожному слухачеві здається, що вечірня ведуча звертається саме до нього і любить саме його, єдиного.

Вона сказала: я відповідаю на всі листи, що вимагають відповіді. Зрештою, Господь послав акторів у цей демонізований світ очищати душі — як же інакше?

Ми з приємністю відзначили, що Лариса — жінка легка й розумна одночасно, а це сплав досить рідкісний. Слово «сплав» тут ужите невипадково: чоловік Лариси, Олег Гордійчук, поет і прозаїк, за основним фахом — дослідник процесів плавлення рідкісних металів! Звідси висновок: на кожний рідкісний метал потрібен добрий фахівець.

Де такі беруться? Вона родом з Овідіополя на Одещині, отже — всього є потроху від давніх греків, давніх українців і — латишів (батькова гілка родового дерева).

... Зателефонувавши геніальний модельєр Герц Мепен, ми повідомили йому, яка у нас гостя і він сказав: знаєте, я часто вмикаю радіо тільки заради неї, її голос здатен породжувати ідеї прекрасних моделей.

Нам залишилося пожалкувати, що ми не модельєри і навіть не прості собі кравці...

Марко МОВЧОК.

Погода на вихідні

Якщо минулих вихідних нас тішило сонце та тепло, то цими днями очікується зміна погодних умов через надходження на територію України холодного арктичного повітря. 13 **жовтня** в країні ще утримається суха і тепла погода.Нічна температура 6—11, денна 16—21, на заході та півночі до 25 градусів тепла. 14 **жовтня** на півночі та північному сході вже пройдуть невеликі дощі, температура повітря знизиться до 11—16 тепла, на решті території погода не зазнає змін. 15 **жовтня** очікується вторгнення холодного арктичного повітря. Починаючи з північних областей, температура повітря вночі знизиться до 1—6 морозу, на півдні до 0—5 градусів тепла. Вдень повітря прогріватиметься до 6—11, на Закарпатті буде 11—16 градусів тепла.

16 і **17 жовтня** теж буде холодно. На півночі та сході може випасти мокрий сніг. Лише на півдні та заході держави опадів не передбачається.

На Київщині 13 **жовтня** без опадів, температура вночі 6—11, удень 16—21 градус тепла. 14 **жовтня** подекуди невеликий дощ, денна температура знизиться до 11—16 градусів тепла. З 15 по 17 **жовтня** поступове зниження нічної температури до 1—6 градусів морозу, денної — до 5—10 тепла. Подекуди пройдуть дощі, мокрий сніг.

Український гідрометцентр.

Про те, що було і буде

Концерт для ООН

Урочисте засідання, присвячене 50-річчю з дня заснування Організації Об'єднаних Націй, закінчиться 18 жовтня в Національній опері святковим концертом. У ньому візьмуть участь інтернаціональні колективи, дитячі ансамблі. У виконанні хорової капели України «Думка», симфонічного оркестру Національної опери України, солістів Національної опери М.Стефюк, І.Пономаренка, С.Добронравової, М.Дідика прозвучать перлини світової класики.

Наталя ПЕТЯХ.

Він мріє побувати в Космосі

Так сказав про себе Олексій Зарахович на своєму творчому вечорі, що відбувся недавно у столичному театральному осередку «Бенефіс».

27-річний тележережисер Зарахович мріє не тільки про це і за свій вік багато вже встиг: видав книгу «Машина і озера», готується видати другу, був художником, дизайнером, учителем. Належить до тих людей, котрі залюбки роблять улюблену справу. Але найкраще йому вдається висловити себе у віршах, що й було доведено на вечорі у «Бенефісі», де автор подарував радість і собі, й слухачам.

Анжела АФОНІНА.

І КОНЕВІ ЯСНО!

Фільм режисера Миколи Каптана та операторів Світлани Зинов'євої й Віктора Кабаченка «Сон літньої ночі», знятий у київському медіа-центрі «Інтерньюс», отримав гран-прі за кращу операторську роботу на фестивалі «Оксамитовий сезон». Приємно згадати, що наша газета назвала цей фільм видатним місяців зо три тому, коли він і готовим ще не був.

Приз має вигляд бронзового коника з відомої примовки «і коневі ясно».

Втім, цей кінь не єдиний, кому в кіно щось ясно.

Минулого тижня в «Інтерньюсі» показували чотири знятих тут фільми — вже згаданий, а також «Зимнє» О. Саніна, «Червоний млин» В. Руденко і «Ніка, котра...» А. Борсюка. Враження: є у нас чудове кіно і є люди, котрі про нього дбають, зокрема — знаний кінодокументаліст Сергій Буковський, він у медіа-центрі опікується неігровим кіно.

Христофор ГРУША.

На фото Юрія ВЕНГЕРЕША: Микола Каптан, директор фільму Марина Зинов'єва, Віктор Кабаченко та Світлана Зинов'єва (вона ж продюсер) зі своїм коником.

Київські танці китайських ляльок

***У** КИЄВІ відбулися гастролі Пекінського театру ляльок. Китайці презентували яскраве екзотичне шоу — чотири короткі сценки, кожна з яких перетворюється на завершений спектакль: «Проїзд через Східне море восьми небожителів», «Гра штучним левом», «Журавель і черепаха», «Бій півнів».*

Вистави китайських лялькарів, основані на народних казках та фольклорі, мають глибокий філософський підтекст, продовжують традиції древнього китайського театру ляльок та театру масок. На виставах не був потрібен перекладач, адже мова китайських ляльок — танці, пантоміма зрозуміла всім.

Своїми виступами в Києві китайські артисти залишилися задоволені, бо отримали найкращий подарунок — щирий сміх і захоплення маленьких глядачів.

Юліана ШЕВЧУК.
Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України» (з Любляни)

Усі дороги ведуть у Рим

Минулих вівторка і середи український футбол складав європейські іспити у Словенії. Порадувала молодіжна збірна, яка веде боротьбу у відбіркових турнірах — континентальному та олімпійському.

Словенія — Україна. 0:5. 0:1 П'ятенко, 15, 0:2 Косовський, 58, 0:3 Пестряков, 64, 0:4 Пестряков, 67, 0:5 Шевченко, 74.

Наша команда виступала в такому складі: Близнюк, П'ятенко, Парфенов, Ващук, Михайленко, Дмитрулін (Пестряков, 59), Федоров (Круковець, 46), Косовський, Ребров (Кардаш, 81), Пушкуца, Шевченко.

Суддя Мартін Боденхейм (Англія). Стадіон «ЖЧД Любляна». 1500 глядачів.

У першому таймі збірна України мала величезну перевагу. Її гравці створили дюжину голевих моментів. Але реалізували лише один. Одразу зазначу, що величезний обсяг роботи виконав київський динамовець Михайленко. Шкода, що через дві жовті картки Дмитро не зможе виступати в наступному, головному для нашої команди, матчі проти італійців у Римі.

Але повернімося до поєдинку в Любляні. Після перерви на певний час господарі перехопили ініціативу. І, здавалося, вони сповнені рішучості встановити рівновагу. Ось тут наші і почали їх ловити на контратаках. Причому всі голи у ворота словенців були забиті після ефектних стрімких рейдів.

Того ж дня литовці перемогли естонців — 3:0. Після цього у збірної України — 20 очок, у італійців та хорватів — по 17, словенців — 16, литовців — 7, естонців — 0.

Різні обличчя однієї команди

Словенія — Україна. 3:2. Матч національних збірних.

0:1 Скрипник, 24, 0:2 Гусейнов, 44, 1:2 Удович, 50, 2:2 Захович, 73, 3:2 Удович, 90.

Словенія: Зупан, Галич, Енгларо, Міланич, Рудоня, Чех, Новак, Удович, Захович, Флор'янчич (Цвікл, 71), Глина.

Україна: Суслов, Лужний, Скрипник, Головко, Жабченко, Шматоваленко (Полунін, 88), Орбу, Калитвинцев (Євтушок, 83), Беженар, Гусин (Нагірняк, 46), Гусейнов.

Попереджено Скрипника, Удовича, Головка, Міланича, Галича, Нагірняка. На 16-й хвилині з поля вилучено Жабченка (удар по ногах ззаду).

Суддя Алан Хамер (Люксембург). Центральний стадіон за Бежиградом. 7000 глядачів.

Звичайно, можна повісити усіх собак на арбітра зустрічі. Справді, він дуже суворо покарав нашу команду вже в дебюті, залишивши її вдесятьох. Не призначив пенальті, коли штовхали в спину Гусейнова. Потім, під завісу поєдинку, прогавив положення «поза грою». Призначив кутовий, коли м'яч залишив поле від ноги словенця. Розіграш саме цього корнера завершився третім голом у ворота Суслова.

Усе це мало місце. Але чималий **«внесок»** у свою невдачу зробили самі **українські футболісти. Могли ж вони після вилучення Жабченка мобілізуватися, згуртуватися і блискуче провести перший тайм. Але після перерви сталися дивні зміни. Важко було впізнати наш колектив. Це була вже не команда, а група розгублених, утомлених людей. Цей матч збірна України не тільки могла виграти, а повинна була зробити це.**

У Вільнюсі збірна Литви перемогла команду Естонії — 5:0.

Хорватія — 20 очок, Італія — 17, Литва — 16, Україна — 13, Словенія — 11, Естонія — 0.

Афіша вихідних днів

● ***Київ***

Національний театр імені Івана Франка: завтра — драма «Талан», в неділю — вдень комедія «Сто тисяч», увечері комедія «Мов близнюки».

Театр на Подолі: у неділю — «Ніч чудес» В. Шекспіра.

Театр драми і комедії на Лівому березі: у неділю — прем'єра комедії В. Шекспіра «Дванадцята ніч».

Приватний театр «Браво»: завтра — «Немного любви в этом безумном мире».

Театр-кафе «Колесо»: завтра — психологічний трілер «Terra incognita».

Театр на Липках: завтра — «Метаморфози».

Початок денних вистав о 12.00, вечірніх — о 19.00.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України. Видавець — Президія Верховної Ради України. 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі і понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 359362.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311194.